

Examensarbete i fritidspedagogik

Lärare i fritidshem

Vt 2019

Linköpings universitet

Kursansvarig: Eva Bolander

eva.bolander@liu.se

011-363546

Innehåll

VÄLKOMMEN TILL KURSEN	3
KURSENS MÅL.....	3
VAD ÄR ETT EXAMENSARBETE?.....	4
FÖRBEREDELSE INFÖR EXAMENSARBETE	4
GENOMFÖRANDE OCH HANDLEDNING AV EXAMENSARBETET	5
KRAV PÅ ETT EXAMENSARBETE	6
FRAMLÄGGNINGSSEMINARIER OCH EXAMINATION	7
RESPONDENTSKAP OCH OPPONENTSKAP	8
EXAMINATORS UPPGIFTER.....	9
VAD GÖR MAN NÄR MAN GRANSKAR OCH OPPONERAR PÅ EN UPPSATS?.....	9
ANSÖKAN OM EXAMENSBEVIS.....	10
FÖRSLAG PÅ LITTERATUR I FORSKNINGSMETOD	11

Välkommen till kursen

Välkommen till kursen *Examensarbete*, som utgör er sista kurs på programmet lärare i fritidshem. Under alla kurser på programmet har det skett förberedelser för att ni nu ska ha verktyg att genomföra detta självständiga arbete. Eftersom forskningen om fritidshem är relativt begränsad kommer era examensarbeten att utgöra en viktig kunskapsbas i detta fält. Examensarbetskursen har likt andra kurser en kursplan med mål som ska uppnås. Här ställs höga krav på att ni själva ska vara drivande i arbetsprocessen. Med handledares stöd ska ni klara av att skriva uppsatsen inom utsatt tid. Några förutsättningar för ett framgångsrikt arbete är att ni kommer igång redan vid kursstart och att ni avsätter 40 timmar i veckan. I studiehandledningen kommer allmän information om examensarbete som form att presenteras. För vidare och löpande information under kursen se Lisam.

Lycka till!

Eva Bolander, kursansvarig

Kursens mål

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- planera och genomföra ett självständigt vetenskapligt arbete inom fritidspedagogik
- identifiera och använda relevant nationell och internationell forskning som grund för formulering av en forskningsbar problemställning
- välja och argumentera för lämpliga metoder för insamling och analys av data
- argumentera för avgränsningar och val av perspektiv
- tillämpa etablerade forskningsetiska principer
- tillämpa ett analytiskt förhållningssätt
- presentera och försvara sitt vetenskapliga arbete
- kritiskt granska och diskutera ett vetenskapligt arbete.

Vad är ett examensarbete?

Läroarutbildning, liksom övrig högskoleutbildning, ska vila på vetenskaplig grund. Utbildningen ska förmedla aktuella forskningsresultat och befrämja ett vetenskapligt förhållningssätt hos de studerande. Det är viktigt att de studerande ges möjlighet att tillämpa ett sådant förhållningssätt i utbildningen för att senare kunna utvecklas i sin profession och utveckla arbetet i den pedagogiska praktiken. Centrala aspekter i en forskningsanknuten högskoleutbildning är nyfikenhet, självständigt tänkande och ett undersökande och kritiskt reflekterande förhållningssätt. Detta är förmågor och attityder som ni förväntas utveckla under hela utbildningen. Ni ska också visa prov på självständighet i genomförda skriftliga arbeten.

Det blir därmed en förberedelse för att aktivt kunna medverka i fritidshems och skolors utvecklingsarbete och för att eventuellt delta i forskarutbildning. Det bör dock poängteras att examensarbetet främst utgör ett viktigt led i utvecklingen av ett undersökande och analyserande förhållningssätt som förutsätts hos en professionell lärare.

Examensarbetet är ett självständigt arbete med forskningskaraktär som ska ha en tydlig yrkesrelevans. Det ska ge tillfällen att undersöka och problematisera fenomen som aktualiseras i fritidshemmens och skolans vardag. Frågor kan belysas med hjälp av teorier och metoder från olika ämnesskiktioner. Varje arbete ska resultera i en uppsats som läggs fram, granskas och diskuteras i ett seminarium.

Förberedelser inför examensarbete

Under hela utbildningen förekommer kursinslag som på olika sätt förbereder för examensarbetet. Under kurser inom ämnet fritidspedagogik har ni genomfört olika typer av datainsamling, som intervjuer och observationer, liksom uppgifter som syftar till att utveckla att utveckla självständigt och kritiskt tänkande och bidra till ämnesfördjupning och kunskaper om fritidshemmens och skolans vardag. Här följer några exempel på inslag som utgör förberedelse inför examensarbetet.

- Att identifiera och analysera något problem/fenomen som förekommer i lärarverksamhet samt formulera och avgränsa en frågeställning som rör detta.

- Att med hjälp av universitetsbiblioteket söka information, samla, välja och kritiskt granska litteratur inom ett område, läsa forskningsrapporter, vetenskapliga artiklar och avhandlingar samt sammanställa litteraturöversikter.
- Att pröva olika metoder för insamling av data och källmaterial, till exempel observation, intervju, dokumentstudier, samt pröva olika metoder för bearbetning och analys av data.
- Att formulera en skriftlig redogörelse för något som är specifikt för skola eller fritidshem.
- Att läsa andras texter och pröva opponentskap.

Genomförande och handledning av examensarbetet

Ni kommer att bli indelade i handledningsgrupper med ca 3–6 studenter. Varje handledningsgrupp får cirka fyra handledningstillfällen samt individuell genomläsning av arbetet. Då tiden är begränsad är det viktigt att ni är väl förberedda till tillfällena.

Handledarens uppgifter är att:

- bistå i arbetet med att avgränsa det problem som ska studeras
- bistå med råd angående relevant litteratur inom forskningsområdet
- behandla forskningsetiska frågor (inklusive GDPR)
- diskutera metodval, insamling, bearbetning och analys av material
- läsa och kommentera texter
- ge klartecken när arbetet anses färdigt att läggas fram på seminarium
- diskutera vad opponentskap innebär
- hjälpa till med engelsk titel (vid ansökan om examen ska uppsatsens titel översättas till engelska).

Ert ansvar är att välja ett problemområde, en fråga att studera närmare. Ni kommer sedan att, tillsammans med handledaren, diskutera och avgränsa ämnet och komma överens om en plan för arbetet och ta reda på om det redan har skrivits något av intresse för det problem som ska avhandlas. Den studerande ska samla data som belyser det valda problemet, tolka, analysera och diskutera materialet och presentera det hela i en uppsats.

Undersökningar ska genomföras på ett systematiskt sätt och resultaten presenteras klart och tydligt så att en läsare kan följa hur studien genomförts. Varje moment ska utföras med stor noggrannhet och beskrivas ingående. Val av ämne, litteratur och metod för urval, insamling och bearbetning av material ska motiveras.

Författarna ska också skriva en självvärdering där det ska framgå hur varje persons insats har varit avseende materialinsamling, analys och författande samt hur samarbetet mellan författarna sett ut. Självvärderingen kan inkluderas i examensarbetets metoddel alternativt

skrivas i ett separat reflektionsdokument som bifogas till examensarbetet. (Obs, detta är inte relevant för individuellt skriven uppsats.)

Viktiga datum

- 1/4, kursen börjar
- 21/5, handledare ger besked till kursansvarig om uppsatsen beräknas bli färdig för framläggning
- 22/5, föreläsning om opponering m.m.
- 27/5, inlämning av uppsats för seminariebehandling
- 4–5/6, framläggningsseminarier
- 10–11/6, inlämning av omarbetad uppsats.

Krav på ett examensarbete

Uppsatsen ska omfatta cirka 35 sidor brödtext, +- 5 sidor, i Calibri, 11 punkter, radavstånd 1,15 eller motsvarande. Mall finns för framsida. Uppsatsen ska inledas med en kort sammanfattning (max ½ sida). Därefter ska den innehålla följande eller motsvarande delar:

- Inledning inklusive problemformulering
- Syfte och frågeställningar
- Bakgrund
- Tidigare forskning
- Teoretiska utgångspunkter
- Metod
- Analys
- Diskussion

För att examensarbetet ska få betyget Godkänd krävs följande:

- Den forskningsfråga som studeras ska vara yrkesrelevant och bidra till kunskap om fritidshem, skola, elever, undervisning, lärande eller fritidslärares arbete. Arbetet kan belysa fenomen ur individ-, grupp- eller samhällsperspektiv.
- Forskningsfrågan ska vara väl avgränsad och syftet ska tydligt ange vad som ska åstadkommas med arbetet (fördjupa kunskap om, ge inblick i, etc). Syftet bör brytas ner i frågeställningar.
- Examensarbetet ska bygga på vetenskaplig originallitteratur. Tidigare forskning på området ska presenteras och relateras till den egna undersökningen. Ett teoretiskt perspektiv (kan vara på olika nivåer) ska användas och författaren ska självständigt behandla, bearbeta, och jämföra litteraturen och bygga en egen text.

- Det ska finnas en välgrundad motivering till urval och insamling av material i överensstämmelse med syfte och eventuella frågeställningar, öppen och medveten beskrivning av tillvägagångssätt, också när det gäller bearbetning av data (dvs. analysmetod).
- Arbetets resultat ska redovisas i form av centrala teman eller motsvarande och analyseras i relation till arbetets syfte, tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter.
- Arbetet ska vara väl sammanhållet och ha tydlig struktur.
- Uppsatsens alla delar ska följa vedertagna normer för vetenskapligt skrivande.
- Uppsatsen ska hålla en god språklig standard.

För att examensarbetet ska få betyget Väl godkänd krävs dessutom följande:

- Arbetet ska ha en tydlig relevant teoretisk förankring som pekar ut problematiken, behandla centrala begrepp och ge en fyllig bild av forskningsfrågan/forskningsområdet.
- I resultatdelen ska välmotiverade innehållsliga teman eller motsvarande redovisas. Analysen ska visa förmåga att göra något eget med materialet.
- Arbetet ska utmärkas av en tydlig struktur med god inre logik, vara välskrivet med sammanfattande analytiska kommentarer.
- Studiens bidrag till det aktuella kunskapsområdet ska tydliggöras i arbetets avslutande diskussionsdel.

Framläggningsseminarier och examination

I slutet av kursen ska uppsatsen läggas fram vid ett seminarium.Handledaren avgör när arbetet får seminariebehandlas. Vid seminariet ges förslag av opponenter på vad som kan

förbättras i arbetet. Opponenten ska kritiskt och konstruktivt granska arbetet och diskutera tillsammans med författaren och övriga seminariedeltagare.

Examensarbetet bedöms av utsedd examinator utifrån de kriterier som finns i studiehandledningen. Direkt efter seminariebehandling meddelar examinator de förändringar som krävs för att arbetet ska bli lägst godkänt. Den studerande genomför dessa förändringar inom tre arbetsdagar och lämnar in arbetet på nytt. Examinator tar del av det reviderade arbetet och meddelar därefter betyg. Om examinator bedömer att arbetet efter bearbetning inte fyller kraven för godkänd är arbetet underkänt. Texten måste då ytterligare bearbetas. När den studerande anser att nödvändiga förändringar, som examinator krävt, är genomförda lämnas arbetet till examinator för förnyad prövning. Varje sådan prövning räknas som ett nytt examinationstillfälle. Inom ett år erbjuds tre examinationstillfällen.

Respondentskap och opponentskap

Examinator ska i samband med framläggingsseminariet bedöma den studerandes insatser som respondent respektive opponent. För godkänt respondentskap krävs att den studerande muntligt försvarat de val som gjorts i arbetet och på ett relevant sätt bemött de synpunkter och frågor som opponenten gett. Vid pararbete ska varje författare enskilt kunna försvara alla delar av arbetet. Både opponent och examinator ska därför ställa frågor kring arbetet till varje enskild författare, utan att den andra författaren får möjlighet att bistå. Ordet ska alltså genomgående fördelas mellan författarna.

Om respondenten inte uppnår godkänt resultat ska denne till examinator lämna in ett skriftligt försvar av sina val och överväganden. Det skriftliga försvaret utgör underlag för ny examination.

Opponenten ska för godkänt visa att hen är väl insatt i hela arbetet och dess innehåll genom att sammanfatta arbetet och ställa relevanta frågor kring centrala avsnitt. Dessutom ska den studerande visa förmåga att föra en dialog kring arbetets innehåll och yrkesrelevans och på ett kritiskt, välgrundat sätt bedöma arbetets övergripande förtjänster och brister. Om opponenten inte uppnår godkänt resultat ska denne till examinator lämna en skriftlig opposition på samma arbete. Den skriftliga oppositionen utgör underlag för ny examination.

Examinators uppgifter

Examinator har till uppgift att leda seminariet då examensarbetet läggs fram. Detta innebär att ge både opponenter och respondenter utrymme att fylla sina uppgifter och lyssna in respondentens och opponenterens insatser och bedöma dem. Examinator ger återkoppling efter seminariet hur var och en genomfört sina uppgifter och meddelar om insatserna är godkända eller underkända. Examensarbetet examineras då de ändringar som examinator krävt, är genomförda. Först när alla tre delarna i kursen är godkända kan kursbetyg sättas av examinator.

Vad innebär det att granska och opponera på en uppsats?

Vetenskapliga arbeten som avhandlingar, uppsatser och examensarbeten ska granskas kritiskt och diskuteras offentligt innan de godkänns. Först tillfrågas respondenter (författaren) om den vill säga något om eventuella felaktigheter i texten eller annat som bör komma seminariet till kännedom. Därefter ger opponenter en kort presentation (sammanfattning) av arbetet på ett neutralt beskrivande och icke värderande sätt. Avsikten med detta är att respondenter då kan förstå om opponenter uppfattat innehållet på ett sätt som avsetts och om något behöver förtydligas. Respondenter får därpå ordet för att kunna ge eventuella förtydliganden. Därefter börjar en granskning och diskussion som opponenter förberett. Den ska föras som en dialog. Opponenten bör koncentrera sig på väsentligheter, diskutera arbetets yrkesrelevans, innehåll och struktur och inte fastna i detaljer och formaliteter. Författaren ska ges tillfälle att argumentera för ståndpunkter i ett konstruktivt samtal. Eventuella språkliga felaktigheter och dylikt kan delges utanför seminariet. Seminariedeltagarna ska ha läst arbetet och har också möjlighet att bidra i diskussionen.

En bra uppsats ska visa på god tankereda och vara sammanhållen, konsekvent och välskriven. Det ska finnas en röd tråd i arbetet. Man ska kunna följa hur författaren tänkt kring val av forskningsmetod och kring eventuella problem som kan ha uppstått vid genomförandet. Det är också angeläget att kunna bedöma tillförlitligheten i resultaten. Här följer några exempel på områden som kan behandlas i granskning och diskussion av arbetet. Listan kan också vara till god hjälp i arbetet med den egna uppsatsen.

- Ämnets relevans för den kommande yrkesverksamheten
- Uppsatsens syfte, problemställningar, perspektiv och centrala begrepp
- Teoribildning och tidigare forskning inom området
- Metodval och reflektioner kring metodval

- Tolkningar och argument
- Arbetets poänger
- Idéer om vidare studier och utveckling
- Akribi vad gäller tex referenser, referenslista, tabeller, figurer etc.

Vid planering av oppositionen kan opponenter med fördel också ta hjälp av de punkter som anges under "Krav på ett examensarbete".

Inlämning av godkänd uppsats och ansökan om examensbevis

När examinator godkänt uppsatsen ska studenten så snart som möjligt skicka den i pdf-form tillsammans med ifyllt Ladokblad (finns i Lisam) till administratör på adressen exarbetelar@isv.liu.se. När allt finns inskickat rapporteras betyget in i Ladok. När alla kurser inklusive examensarbetet är avklarade och inrapporterade är det dags att ansöka om examen. Ansökan sker skriftligt på blankett som hämtas på nätet, adress: <http://www.student.liu.se/examen/>

Förslag på litteratur i forskningsmetod

- Alvesson, M. & Skoldberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion*. Studentlitteratur.
- Bergström, G. & Boréus, K. (2012). *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- David, Matthew & Sutton, Carole D. (2016). *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur
- Dalen, Monica (2015). *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups utbildning
- Eliasson, A. (2006). *Kvantitativ metod från början*. Lund: Studentlitteratur.
- Fangen, K. (2005). *Deltagande observation*. Malmö: Liber Ekonomi.
- Fejes, A. & Thornberg, R. (red). (2015) *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber.
- Florén, A. & Ågren, H. (2005) *Historiska undersökningar. Grunder i historisk teori, metod och framställningssätt*, Lund: Studentlitteratur.
- Hartman, S. (2003). *Skrivhandledning för examensarbeten och rapporter*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Hegelund, S. (2008). *Akademisk argumentation*. Stockholm: Liber.
- Jarrick, A. & Josephson, O. (1996). *Från tanke till text*. En språkhandbok för uppsatsskrivande studenter. Lund: Studentlitteratur.
- Johannessen, A. (2003). *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber.
- Johansson, B. & Svedner, P.O. (2001). *Examensarbetet i lärarutbildningen. Undersökningsmetoder och språklig utformning*. Uppsala: Kunskapsföretaget.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Larsson, S. (1986). *Kvalitativ analys. Exemplet fenomenografi*. Lund: Studentlitteratur.
- Olsson, H. & Sörensen, S. (2001). *Forskningsprocessen*. Kvalitativa och kvantitativa perspektiv. Stockholm: Liber AB.
- O'Reilly, M. & Dogra, N. (2017). *Interviewing children and young people for research*. Los Angeles: SAGE
- Pedagogisk Forskning i Sverige* (2003). vol 8, nr 1-2.
- Pramling, I & Doverborg, E. (2000). *Att förstå barns tankar. Metodik för barnintervjuer*. Liber.

Rienecker, L. & Jørgensen, P. S. (2014). *Att skriva en bra uppsats*. Stockholm: Liber.

Ryen, A. (2004). *Kvalitativ intervju: från vetenskapsteori till fältstudier*. Malmö: Liber Ekonomi.

SAOL Svenska Akademiens ordlista

Svenska skrivregler

Svensk handordbok

Synonymordbok

Thurén, T. (2005). *Källkritik*. Stockholm: Liber

Trost, J. (2001). *Enkätboken* (2:a uppl). Lund: Studentlitteratur.

Trost, J. (2014). *Att skriva uppsats med akribi*. (rev. upplaga). Lund: Studentlitteratur.

Wibeck, V. (2010). Fokusgrupper. om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod. Lund: Studentlitteratur.

Widerberg, K. (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Ödman, P-J. (2007). *Tolkning och förståelse*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.